

Ósland,

Sveitarfélaginu Hornafirði

Stjórnunar- og verndaráætlun 2020-2029

Nóvember 2020

DRÖG

Heiti skýrslu: Stjórnunar- og verndaráætlun Ósland

Útgáfunúmer:

Mánuður, ár: Nóvember, 2020

Unnið af: Hildi Hafbergsdóttur og Aroni Geir Eggertssyni

Útgefandi: Umhverfisstofnun

Forsíðumynd: Magnús Freyr Sigurkarlsson

Aðrar myndir: Magnús Freyr Sigurkarlsson

Suðurlandsbraut 24

108 Reykjavík

Sími: 591 2000

Netfang: ust@ust.is

Veffang: www.ust.is

Efnisyfirlit

1. INNGANGUR	6
1.1. Samráð	7
1.2. Eignarhald og umsjón	7
1.3. Lagalegur og stjórnsýslulegur rammi	7
1.4. Verndargildi og verndarflokkur	8
2. LÝSING Á SVÆÐINU	9
2.1. Mörk svæðisins.....	9
2.1.1. Tengsl við áhrifasvæði og aðkomuleiðir.....	9
2.2. Náttúruminjar	9
2.2.1. Jarðminjar.....	9
2.2.2. Lífríki.....	10
2.3. Menningarminjar	10
2.4. Landnotkun	10
2.4.1. Ferðaþjónusta og útivist.....	10
2.5. Helstu ógnir.....	10
2.5.1. Landvarsla.....	11
2.5.2. Byggingar	11
2.5.3. Aðgengi.....	11
2.5.4. Vegir og bílastæði.....	11
2.5.5. Stígar og gönguleiðir	12
2.5.6. Skilti	12
2.5.7. Úrgangur	12
2.6. Fræðsla og kynning	12
2.7. Rannsóknir og vöktun	12
3. MARKMIÐ OG STEFNA.....	13
3.1. Ástandsmat.....	13
3.2. Náttúruminjar: Dýralíf, gróður og jarðminjar	13
3.3. Landnotkun	14
3.3.1. Veiðar	14
3.3.2. Kvikmyndataka og ljósmyndun	14
3.3.3. Ferðaþjónusta og útivist.....	14
3.4. Helstu ógnir.....	14
3.5. Innviðir og mannvirki	14
3.5.1. Landvarsla.....	15
3.5.2. Byggingar	15
3.5.3. Aðgengi.....	15
3.5.4. Vegir og bílastæði.....	15
3.5.5. Göngu-, og hjólaleiðir.....	15
3.5.6. Skilti	15
3.5.7. Úrgangur	15

3.6. Fræðsla og kynning	15
3.7. Mönnuð og ómönnuð loftför	16
3.8. Rannsóknir og vöktun	16
4. SÉRSTAKAR REGLUR UM UMFERÐ OG DVÖL	17
HEIMILDIR	18
VIÐAUKI I	19
VIÐAUKI II	21
VIÐAUKI III.....	22

DRÖG

Leiðarljós

Leiðarljós áætlunar þessarar er að tryggja svæði til útivistar í sveitarfélaginu Hornafirði ásamt því að tryggja verndun sérstakra jarðmyndanna og fjölbreytts fuglalífs.

1. Inngangur

Fólkvangurinn Ósland var friðlýstur árið 1982 en friðlýsingin var endurskoðuð árið 2011 með auglýsingu [nr. 264/2011](#). Ósland er eyja með landbrú við Höfn í Hornafirði. Þar finnast leirur með miklu fuglalífi. Í Óslandi má sjá basaltafsteypur af trjám sem þar hafa lent í hrauni. Stærð fólkvangsins er 16,9 ha.

Markmiðið með friðlýsingunni er að tryggja svæði til útivistar og útikennslu í náttúrufræðum í sveitarfélaginu Hornafirði. Einnig er markmiðið að tryggja verndun sérstakra jarðmyndana og fjölbreytts fuglalífs.

Vinna við gerð stjórnunar- og verndaráætlunar Óslands hófst í maí 2020. Áætlunin er unnin af samstarfshópi sem skipaður var vegna gerðar hennar og er sett í samræmi við 81. gr. laga um náttúruvernd [nr. 60/2013](#). Stjórnunar- og verndaráætluninni er ætlað að vera stefnumótandi skjal sem lýsir framtíðarsýn og þeim grundvallarsjónarmiðum sem höfð eru til hliðsjónar um hvernig viðhalda og auka eigi verndargildi svæðisins. Áætlunin er unnin í samstarfi við sveitarfélagið Hornafjörð.

Samstarfshópin skipuðu:

- Hildur Hafbergsdóttir, fulltrúi Umhverfisstofnunar
- Aron Geir Eggertsson, fulltrúi Umhverfisstofnunar
- Magnús Freyr Sigurkarlsson, fulltrúi Umhverfisstofnunar
- Þórdís Björt Sigþórsdóttir, fulltrúi Umhverfisstofnunar
- Anna Ragnarsdóttir Pedersen, fulltrúi Sveitarfélagsins Hornafjarðar

Stjórnunar- og verndaráætlunin gildir til ársins 2029 og er skipt í fjóra kafla. Fyrstu tveir innihalda bakgrunnsupplýsingar um Ósland, í þriðja kafla er að finna stefnumótun og markmið fyrir svæðið og í fjórða kafla eru settar fram þær sérreglur sem gilda um fólkvanginn samkvæmt áætlun þessari. Meðfylgjandi stjórnunar- og verndaráætluninni er aðgerðaáætlun Hornafjarðar í tengslum við uppbyggingu og rekstur svæðisins en sveitarfélagið annast umsjón og rekstur fólkvangsins.

1.1. Samráð

Í samræmi við 3. mgr. 81. gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd var haft samráð við fagstofnanir og aðila sem hagsmuna hafa að gæta á svæðinu. Við upphaf vinnunnar var sent bréf til fagstofnana og hagsmunaaðila þar sem tilkynnt var að vinna við gerð stjórnunar- og verndaráætlunar fyrir fólkvanginn væri að hefjast. Þessum aðilum var einnig sent bréf í upphafi kynningarferlis þar sem upplýst var um kynningartíma og hvar tillögu að áætluninni væri að finna.

Listi yfir samráðsaðila er að finna í [viðauka III](#).

1.2. Eignarhald og umsjón

Ósland er hluti af Höfn í Hornafirði og er Sveitarfélagið Hornafjörður landeigandi. Samkvæmt 83. gr. Laga um náttúruvernd annast sveitarfélög umsjón og rekstur fólkvanga og bera allan kostnað af rekstri og umsjón að því leyti sem ekki koma til framlög úr ríkissjóði. Umsjón og rekstur fólkvangsins Óslands er því í höndum Sveitarfélags Hornafjarðar. Málefnum sem upp koma og kalla á sérstakar ráðstafanir eða stjórnvaldsákvæðanir ber að vísa til Umhverfisstofnunar.

1.3. Lagalegur og stjórnsýslulegur rammi

Ósland var friðlýst sem fólkvangur árið 1982, friðlýsingin var endurskoðuð árið 2011 með auglýsingu nr. 264/2011. Auglýsinguna má finna í [viðauka I](#).

Sveitarfélagið Hornafjörður er með skipulagsvald á svæðinu. Allar framkvæmdir innan fólkvangsins eru háðar leyfi Sveitarfélagsins Hornafjarðar og Umhverfisstofnunar, sbr. 7. gr. friðlýsingarskilmála. Framkvæmdir skulu vera í samræmi við samþykkt skipulag og stjórnunar- og verndaráætlun en svæðið skal skipulagt til almennrar útivistar.

Í gildi er aðalskipulag Hornafjarðar 2012-2030 sem staðfest var af Skipulagstofnun árið 2014. Í aðalskipulaginu er Ósland skilgreint sem opið svæði og friðlýst svæði. Opin svæði eru skilgreind sem svæði fyrir útivist, aðallega í tengslum við þéttbýli, með aðstöðu sem almennri útivist tilheyrir, svo sem stígum og áningarstöðum auk þjónustu sem veitt er á forsendum útivistar.

Samkvæmt lögum um stjórn vatnamála 36/2011 skal allt vatn vera í mjög góðu eða góðu vistfræðilegu ástandi.

1.4. Verndargildi og verndarflokkur

Markmiðið með friðlýsingu fólkvanga er að auðvelda almenningi aðgang að náttúru og tengdum menningarminjum í nánd við þéttbýli til útivistar, náttúruskoðunar og fræðslu. Fólkvangurinn Ósland flokkast í V flokk verndarsvæða skv. skilgreiningum Alþjóða náttúruverndarsamtakanna IUCN. Í V flokk IUCN eru verndarsvæði þar sem samspil manns og náttúru í gegnum tíðina hefur skapað svæðinu sérstöðu sem byggir á vistfræðilegu, líffræðilegu, menningarlegu og sjónrænu gildi þess. Varðveisla þessa samspils er hluti af verndun svæðisins og þeirra náttúrufarslegu og menningarlegu gilda sem svæðið hefur.

2. Lýsing á svæðinu

2.1. Mörk svæðisins

Mörk fólkvangsins eru að austan bein lína sem dregin er þvert ofan við Útsýnishól í 70 metra fjarlægð frá rótum og samsíða austurhlið hans í sjó fram í báðar áttir. Að sunnan og norðan strandlengjan, fjörur og leirur niður með Óslandinu að tangaodda. Að vestan ystu mörk Óslandstanga er gengur í sjó fram, þ.e. í straumál er liggur úr Hornafirði til Óss. Mörkin afmarkast af eftirfarandi hnitapunktum (ISN93). Kort af svæðinu má finna í [viðauka II](#).

Punktur	X-hnit	Y-hnit	Punktur	X-hnit	Y-hnit
1	683765,1716	421675,4589	2	683857,4836	421416,9370
3	683937,4157	421354,5586	4	684011,2020	421375,1167
5	684169,5716	421222,7998	6	684080,9525	421201,6273
7	683916,3820	420983,0993			

2.1.1. Tengsl við áhrifasvæði og aðkomuleiðir

Ósland liggur inn af Höfn í Hornafirði. Afleggjarinn að Óslandi er nálægt smábátabyggjunni á Höfn. Þegar komið er upp á Óslandshæðina kemur í ljós gott útsýni yfir fjallahringinn umhverfis Höfn. Bílastæði er staðsett við minnisvarða á svæðinu og er hægt að leggja bílum þar og ganga um svæðið. Einnig liggur malbikaður stígur meðfram sjávarsíðunni og inn að Óslandshæð.

2.2. Náttúruminjar

Ósland er lágrest eyja rétt norðan við Hornafjarðarós. Um 1950 var lagður vegur sem tengdi Ósland við meginlandið og varnargarður reistur á vesturströnd Óslands á árunum 1985-1987. Eftir að varnargarðurinn var reistur fór set að safnast upp milli Óslands og meginlands. Mikill set framburður í ósinn er tilkominn vegna Hornafjarðarflióts og er nauðsynlegt að dæla því upp. Þessi uppdæling myndar landflæmið milli Óslands og meginlands. Á hæsta punkti Óslands, Óslandshrauni, er glæsilegt minnismerki um sjómenn og sjósókn eftir Helga Gíslason myndhöggvara. Þaðan er gott útsýni yfir innsiglinguna til Hafnar sem var ein sú hættulegasta á landinu en hefur nú verið gerð örugg með öflugum sjóvarnargörðum. Landslag sunnan Óslands einkennist af leirum á fjöru en sjó með skerjum/eyjum á flóði. Einnig er einstakt útsýni til fjalla og jökla, sem umlykja Hornafjörð.

2.2.1. Jarðminjar

Fólkvangurinn er um 1200 m langur og allt að 400 m breiður. Eyjan sem er lág og nær hvergi 10 m yfir sjó er jökulsorfin. Að meginhluta er hún gerð úr hraunlagi; dulkornóttu og mógráu basalti með holufyllingum hér og þar, einkum kvarsi. Botn og upprunalegt yfirborð hraunsins er ekki sýnilegt. Eftir að jökullinn hvarf af eyjunni hefur hún legið undir sjó og máðst og þvegist. Jarðvegurinn er á flestum stöðum þunnur og liggur beint á klöpp. Í Óslandi hafa

fundist afsteypur af trjám neðarlega í hraunlaginu sem mynda eyjuna. Afsteypurnar eru með greinilega miðkjarna úr þéttu basalti en umhverfis hann eru síðan stuðlar og vísa þeir í geislafestfni út frá honum. Í einni afsteypunni í Íslandi má sjá grein sem slagar um það bil 20 cm upp í hraunið í láréttum bolnum.¹

2.2.2. Lífríki

Vistlendi innan fólkvangsins eru votlendi og graslendi. Vistgerðir sem finnast þar eru meðal annars starungsmýravist, víðimóavist, grasengjavist, grasmóavist, mosamóavist, strandvötn.

Austan við Ósland er Skarðsfjörður. Skarðsfjörður er á náttúruminjaskrá og á alþjóðlegri skrá yfir mikilvæg fuglasvæði, IBA (e. Important Bird Areas) og er mjög mikilvægur yfir fartíma fugla og fara þar um tugþúsundir fugla á hverju ári. Um 7000 tjaldar hafa sést þar samtímis, hátt í 10.000 lóuprælar, yfir 2000 sandlóur og 1000 stelkar. Þar er að finna jaðrakan sem nær alþjóðlegum verndarviðmiðum sem og æðarfuglar í fjaðrafelli og sendlingum að vetri til.²

Fjöruspói sem er válistategund flokkuð í bráðri hættu³ hefur sést í vetrarfuglatalningu við Ósland og í Skarðsfirði.⁴

2.3. Menningarminjar

Engar skráðar menningarminjar eru innan friðlýsta svæðisins.

2.4. Landnotkun

Svæðið er að mestu leyti notað til útivistar af bæjarbúum. Á Óslandshæð, eða Gónhóli eins og hæðin er gjarnan kölluð, er minnisvarði og er vinsælt að keyra að minnisvarðanum hvort sem það er til að snúa þar við eða stoppa og njóta útsýnisins. Oft hefur þótt vinsælt að horfa þaðan yfir innsiglinguna frá hæðinni og fylgjast með bátum sigla inn þar stoppa einnig rútur með ferðamönnum sem eiga leið sína í bæinn. Eina húsið á svæðinu er í einkaeigu og er nýtt sem bátaskýli. Farið er á sjóinn frá því svæði.

2.4.1. Ferðaþjónusta og útivist

Svæðið er mikið notað af heimamönnum sem útivistarsvæði. Góðir stígar liggja að og í gegnum svæðið sem eru mikið notaðir. Engin skipulögð ferðaþjónusta er innan svæðisins en þar stoppa ferðmenn hins vegar bæði á einkabílum sem og rútur til að skoða.

2.5. Helstu ógnir

Framkvæmdir og starfsemi í nærumhverfi fólkvangsins eru ein helsta ógn svæðisins. Nýleg hreinsistöð er staðsett í nágrenni við fólkvanginn og er aðalútrásin leidd út í sjó stuttu frá fólkvanginum. Stöðin er ekki komin í fulla notkun en um er að ræða tveggja þrepa

¹ Leifur A. Símonarson, Walter L. Friedrich og Páll Imsland, 1975

² Kristinn Haukur Skarphéðinsson, Borgný Katrínardóttir, Guðmundur A. Guðmundsson og Svenja N.V. Auhage, 2016

³ Kristinn Haukur Skarphéðinsson, 2018

⁴ Ævar Petersen og Gaukur Hjartarson, 1993

hreinsunarstöð. Einnig er dælingarrör á ströndinni við fólkvanginn sem er nýtt til dælingar/tilfærslu á sandi frá höfninni og út í ósinn.

Borið hefur á landbroti innan fólkvangsins í gegnum tíðina. Byggður hefur verið sjóvarnargarður til að verja landið en bakkavörnin miðar að því að verja austurbakka fólkvangsins fyrir frekari landbroti að völdum ágangs sjávar.

Enginn nytjasamningur er í Óslandi en hugsanlegt er að stunduð sé eggjataka á svæðinu. Hversu umfangsmikil hún er eða hvaða áhrif hún hefur er óljóst.

2.5.1. Landvarsla

Umsjón og rekstur fólkvangsins skal vera í höndum umhverfisnefndar Sveitarfélagsins Hornafjarðar, samkvæmt samningi Umhverfisstofnunar og Sveitarfélagsins Hornafjarðar sem umhverfisráðherra staðfestir sbr. 4. gr. auglýsingar um friðlýsingu svæðisins.

2.5.2. Byggingar

Ein bygging er innan svæðisins, bátaskýli sem er um 20m² á stærð. Nýta má hýsið sem bátaskýli eða fyrir aðra starfsemi sem hæfir húsinu s.s fuglaskoðun og salerni. Ein önnur lóð er skilgreind á svæðinu. Lóðin er hugsuð til endurbyggingar á bragga sem stóð við bryggjuna. Heimilt er að endurbyggja braggann eftir ljósmyndum innan byggingareits. Samkvæmt ákvæðum í deiliskipulagi er starfsemi sem myndi hæfa húsinu heimil.

Engin bílastæði eru innan skilgreindrar lóða en sameiginleg bílastæði eru við enda bryggju.

Skv. deiliskipulagi er heimilt að byggja upp á svæðinu í tengslum við fuglaskoðun. Heimilt er að byggja allt að 3 fuglaskoðunarhús og -skýli í fólkvanginum án þess að skilgreindur sé sérstakur byggingareitur. Hvert fuglaskoðunarhús má vera allt að 15m² að stærð. Þau skulu vera færanleg og þess gætt að sem minnst jarðrask verði þegar þau eru byggð eða fjarlægð og húsin skulu vera víkjandi í landslaginu. Áform um að nýta þessa heimild skulu hljóta samþykki umsjónaraðila fólkvangsins, byggingar- og skipulagsvalda á Höfn og Umhverfisstofnunar, einnig skulu framkvæmdir vera kynntar almenningi með viðunandi hætti.

Allar framkvæmdir innan fólkvangsins eru háðar leyfi Sveitarfélagsins Hornafjarðar og Umhverfisstofnunar og skulu framkvæmdirnar vera í samræmi við samþykkt skipulag og verndaráætlun, sbr 7. gr friðlýsingarskilmála.

2.5.3. Aðgengi

Aðgengi fyrir alla er á náttúrustígnum sem liggur inn að Óslandshæð. Einnig er hægt að komast inn á svæðið á bíl. Göngustígar um svæðið sjálft eru fyrst og fremst niður traðkaðir slóðar og að hluta jarðvegsstígar.

2.5.4. Vegir og bílastæði

Malbikaður vegur liggur inn á svæðið og að bílastæðum. Bílastæðin á svæðinu eru tvö talsins. Annað er staðsett við minnisvarðann en hitt bílastæðið er lengra inn á svæðið við bryggjuna.

2.5.5. Stígar og gönguleiðir

Malar og jarðvegsstígar liggur um svæðið og í kringum tjörnina. Á Óslandshæð er upphaf náttúrustígsins sem settur var upp árið 2014 fyrir tilstuðlan Náttúrustofu Suðausturlands með stuðningi Sveitarfélagsins og Vina Vatnajökuls. Tilgangurinn var að glæða göngustíginn vestan við bæinn lífi en heimafólk þekkir vel til og hefur notað stígin sér til heilsubótar í mun lengri tíma.⁵ Stígurinn er 2,8 km og liggur meðfram sjávarsíðunni og þar er hægt að fræðast um sólkerfið. Stígurinn, sem endar við golfvöllinn, er malbikaður og er því fær öllum.

Þeir stígar sem liggja um Ósland eru almennt með góðu undirlagi og í góðu ástandi. Ekki hefur þurft að leggja mikla vinnu í að halda þeim við en mól hefur verið sett í hluta stígsins sem fer í kringum eyjuna. Villustígar á svæðinu eru fáir og ekki er mikil gróðureyðing af þeirra völdum.

2.5.6. Skilti

Tvö minnismarki standa við bílastæðið á svæðinu á svonefndum Gónhól. Þar er gott svæði til að fylgjast með krefjandi innsiglingu skipa og var þar reist minnismarki til heiðurs sjómönnum og mikilvægi þeirra í samfélaginu. Verkið er eftir Helga Gíslason og var afhjúpað á Sjómanndaginn árið 1988. Á hvert er lagður blómsveigur á minningardegi sjómanna til að minnast þeirra sem hafa látið lífið. Einnig er minnismarki á svæðinu fyrir fyrsta einstaklinginn sem flaug til Íslands ásamt fræðsluskiltum þar sem farið er yfir sögu og menningu svæðisins.

2.5.7. Úrgangur

Tvö ruslakör eru innan fólkvangsins og eru þau umsjón sveitarfélagsins.

2.6. Fræðsla og kynning

Markmið friðlýsingar er meðal annars að tryggja svæðið til útivistar og útikennslu. Svæðið er ekki mikið notað í dag til útikennslu en hefur mikið fræðslugildi og tækifæri til að nýta í slíkt.

2.7. Rannsóknir og vöktun

Mikið fuglalíf er á svæðinu og er stunduð bæði óregluleg og regluleg fuglatalning á svæðinu. Náttúrufræðisstofnun Íslands stundar þar vetrarfuglatalningu en Náttúrustofa Suðausturlands og Fuglaathugunarstöð Suðausturlands sinna einnig fuglatalningum á svæðinu að einhverju leiti.

⁵ Kristín Hermannsdóttir, 2020

3. Markmið og stefna

Markmiðið með friðlýsingu Óslands sem fólkvangs er að tryggja svæði til útivistar og útikennslu í náttúrufræðum í Sveitarfélaginu Hornafirði. Einnig er markmiðið að tryggja verndun sérstakra jarðmyndana og fjölbreytts fuglalífs. Í þessum kafla verður leitast við að skilgreina markmið, útskýra framtíðarstefnu svæðisins og kortleggja aðgerðir sem framkvæma þarf á næstu árum. Aðgerðirnar eru áætlaðar með fyrirvara um að fjármagn til framkvæmda fái stöðugt og hafi áhrif á hverju sinni. Sveitarfélagið Hornafjörður hefur útbúið aðgerðaáætlun sem fylgir stjórnunar- og verndaráætluninni og þar má finna þær aðgerðir sem farið verður í til að vinna að markmiðum áætlunarinnar.

3.1. Ástandsmat

Umhverfisstofnun stefnir að því að árlega verði unnið ástandsmat fyrir fólkvanginn. Aðgerðir:

- ✓ Ástandsmat verði unnið árlega af Umhverfisstofnun.

3.2. Náttúruminjar: Dýralíf, gróður og jarðminjar

Ekki skal skerða gróður og jarðminjar eða trufla dýralíf. Sérstök aðgát skal ávallt höfð á varptíma fugla. Allt rask skal vera í lágmarki og framkvæmdir sem ráðist verður í skulu falla vel að umhverfinu. Mikilvægt er að fólk sé upplýst um svæðin sem eru viðkvæm vegna varps

og fuglalífs. Ef ágengar tegundir eins og lúpína eða kerfill finnast innan fólkvangsins þá er stefnt að því að vinna að upprætingu þeirra.

3.3. Landnotkun

Landnotkun á svæðinu skal vera í samræmi við markmið um verndun Óslands sem fólkvangs.

Til að tryggja vernd fugla á svæðinu er eggjatýnsla óheimil innan marka fólkvangsins sbr. [reglu nr. 1](#) í kafla 4.

3.3.1. Veiðar

Þar sem minkur er framandi ágeng tegund er mikilvægt að halda honum í skefjum innan fólkvangsins. Skv. friðlýsingaskilmánum getur umsjónarnefnd fólkvangsins veitt heimild til að veiða dýr sem valda tjóni í fólkvangnum ef sérstök ástæða þykir til en ætíð í samræmi við lög þar um og stjórnunar- og verndaráætlun.

3.3.2. Kvikmyndataka og ljósmyndun

Kvikmyndataka, ljósmyndun og viðburðir sem skipulagðir eru innan fólkvangsins skulu ekki raska gróðri, dýralífi, jarðminjum eða upplifun fólks og vera í samræmi við þær reglur sem gilda innan svæðisins. Afla skal leyfis Umhverfisstofnunar vegna skipulagðra viðburða og verkefna sem hafa í för með sér hættu á jarðraski, truflun á dýralífi eða truflun á umferð innan verndarsvæðisins, s.s. vegna kvikmyndagerðar, viðburða og samkomuhalds sbr. [reglu nr. 2](#) í kafla 4.

3.3.3. Ferðaþjónusta og útivist

Stefnt er að því að styðja við útivist á svæðinu. Almennur er hvattur til að nýta svæðið sem útivistarsvæði að gefnum þeim reglum sem um svæðið gilda. Lausaganga hunda getur skert upplifun gesta í fólkvanginum og truflað fuglalíf. Því ber að hafa hunda og önnur gæludýr í taumi innan fólkvangsins, sbr [reglu nr. 3](#) í kafla 4. Ekki er heimilt að tjalda eða hafa næturdvöl innan fólkvangsins sbr [reglu nr. 4](#) í kafla 4.

3.4. Helstu ógnir

Helstu ógnir svæðisins eru framkvæmdir og starfsemi í nærumhverfinu. Gæta þarf þess að starfsemi sem fer fram utan fólkvangsins hafi sem minnst áhrif á svæðið. Bæði þarf að gæta þess að útrás frá hreinsistöð liggja ekki þannig að skólþ berist til baka á stendur fólkvangsins og að niðurdæling/tilfærsla á sandi úr höfninni hafi ekki neikvæð áhrif á svæðið.

3.5. Innviðir og mannvirki

Innviðum og mannvirkjum á svæðinu skal vera vel við haldið og skal starfsemi þeirra hæfa markmiðum fólkvangsins. Framtíðaruppbygging skal vera í samræmi við deiliskipulag sem og stefnu fólkvangsins og verndargildi.

3.5.1. Landvarsla

Umsjón fólkvangsins er í höndum sveitarfélagsins Hornafjarðar en Umhverfisstofnun stefnir að því að gera ástandsmat árlega. Sérfræðingur ásamt landverði mun meta ástand svæðisins og stunda eftirlit eftir þörfum.

3.5.2. Byggingar

Ekki er stefnt að frekari uppbyggingu innan svæðisins umfram það sem kemur fram í deiliskipulagi. Stefnt skal að því að starfsemi bygginga innan fólkvangsins hæfi svæðinu.

Allir innviðir skulu hannaðir með þeim hætti að þeir falli vel að landslagi og sinni hlutverki sem viðeigandi er fyrir svæðið.

3.5.3. Aðgengi

Fólkvangurinn skal vera aðgengilegur öllum eins og kostur er.

3.5.4. Vegir og bílastæði

Stefnt skal að því að halda vegum og bílastæðum við eftir þörfum.

3.5.5. Göngu-, og hjólaleiðir

Gönguleiðir skulu vera í samræmi við friðlýsingaskilmála, gildandi deiliskipulag og stjórnunar- og verndaráætlun. Göngustígar skulu vera vel merktir, öruggir og með góðu undirlagi þannig að gestir svæðisins gangi síður utan þeirra. Gestir skulu fylgja gönguleiðum og virða lokanir og merkingar sem kunna að vera. Til verndunar lífríkis er óheimilt að vera á reiðhjólum utan stíga innan fólkvangsins sbr. [reglu nr. 5](#) í kafla 4.

3.5.6. Skilti

Stefnt skal að því að upplýsa gesti að þeir séu á friðlýstu svæði en markmiðið er að gestir svæðisins fari fróðara heim heldur en þegar þeir komu og þeir séu upplýstir um náttúrufar, gönguleiðir og reglur á svæðinu. Stefnt er að samræmingu og fjölgun á skiltum og merkingum á svæðinu. Við gerð skilta á svæðinu skal notast við þær leiðbeiningar sem er að finna í [skiltahandbók Umhverfisstofnunar](#).

3.5.7. Úrgangur

Stuðla skal að góðri umgengni gesta á svæðinu. Stefnt skal að því að gestir fólkvangsins skilji ekki eftir sig úrgang innan friðlýsta svæðisins heldur taki hann með sér þegar skilið er við svæðið. Sveitarfélagið er með tvær sorptunnur innan fólkvangsins sem er stefnt að því að fjarlægja.

3.6. Fræðsla og kynning

Stefnt er að því að auka fræðslu og kynningu á svæðinu á heimasíðu Umhverfisstofnunar. Eins er stefnt að endurskoðun fræðsluskilta og gera áætlun um hvaða skilti séu æskileg til að upplifun gesta fólkvangsins verði sem best sbr. [kafla 3.5.6](#).

3.7. Mönnuð og ómönnuð loftför

Flugumferð er háð takmörkunum sem fram koma í Flugmálahandbók. Flug ómannaðra loftfara er óheimilt í fólkvanginum á varptíma, frá 15. apríl til 1. ágúst, nema að fengnu leyfi Umhverfisstofnunar. Undanskilin er notkun ómannaðra loftfara vegna almannahagsmuna, björgunar- eða lögregluaðgerða og vegna lögbundna rannsókna fagstofnanna sbr. [reglu nr. 6](#) í kafla 4.

3.8. Rannsóknir og vöktun

Samkvæmt 74. gr laga um náttúruvernd ber Náttúrufræðistofnun Íslands ábyrgð á vöktun lykilþátta íslenskrar náttúru að því marki sem hún er ekki falin öðrum stofnunum. Stofnunin á að vinna heildstæða áætlun um vöktun og skipuleggja framkvæmd hennar. Jafnframt á Náttúrufræðistofnun að vinna vöktunaráætlun fyrir friðlýst svæði í samráði við Umhverfisstofnun sem skal vera hluti stjórnunar- og verndaráætlunar viðkomandi svæðis. Árið 2019 hófst samvinna Náttúrufræðistofnunar, Umhverfisstofnunar, þjóðgarða og náttúrustofa um gerð vöktunaráætlana fyrir náttúruverndarsvæði, þ.m.t. friðlýst svæði, og er hún unninn samhliða vinnu Náttúrufræðistofnunar við gerð heildstæðrar vöktunaráætlunar fyrir lykilþætti íslenskrar náttúru. Vöktunaráætlun fyrir náttúruverndarsvæði mun fela í sér forgangsröðun svæða og áherslur í vöktun á hverju svæði fyrir sig. Ekki er búið að vinna vöktunaráætlun fyrir Ósland en þegar því er lokið mun hún verða viðauki við þessa stjórnunar- og verndaráætlun.<<<

4. Sérstakar reglur um umferð og dvöl

Sérstakar reglur um umferð manna og dvöl í Óslandi sem settar eru í samræmi við ákvæði 2. mgr. 81. gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd eru eftirfarandi:

1. Eggjataka innan fólkvangsins er óheimil sbr. [kafla 3.3.](#)
2. Afla skal leyfis Umhverfisstofnunar vegna skipulagðra viðburða og verkefna sem hafa í för með sér hættu á jarðraski, truflun á dýralífi eða truflun á umferð innan verndarsvæðisins, s.s. vegna kvikmyndagerðar, viðburða og samkomuhalds sbr. [kafla 3.3.2.](#)
3. Hundar og önnur gæludýr skulu vera í taumi innan fólkvangsins sbr. [kafla 3.3.3.](#)
4. Óheimilt er að hafa næturdvöl innan marka fólkvangsins sbr. [kafla 3.3.3.](#)
5. Óheimilt er að vera á reiðhjólum utan stíga innan fólkvangsins sbr. [kafla 3.5.5.](#)
6. Flug ómannaðra loftfara er óheimilt í fólkvanginum á varptíma, frá 15. apríl til 1. ágúst, nema að fengnu leyfi Umhverfisstofnunar sbr. [kafla 3.7.](#)

Heimildir

- Kristinn Haukur Skarphéðinsson, 2018. *Fjöruspói (Numenius Arquata)*. Náttúrufræðistofnun Íslands. Sótt 6. Júlí 2020 af: <https://www.ni.is/biota/animalia/chordata/aves/charadriiformes/fjoruspoi-numenius-arquata>.
- Kristinn Haukur Skarphéðinsson, Borgný Katrínardóttir, Guðmundur A. Guðmundsson og Svenja N.V. Auhage, 2016. Mikilvæg fuglasvæði á Íslandi. Fjölrit Náttúrufræðistofnunar Nr. 55. 295 s.
- Kristín Hermannsdóttir, 2020. *Steinagarður Við Náttúrustíg Á Hornafirði*. Náttúrustofa Suðurlands. Sótt 6. Júlí 2020 af <https://natts.is/steinagardur-vid-natturustig-a-hornafirdi/>.
- Leifur A. Símonarson, Walter L. Friedrich og Páll Imsland, 1975. Hraunafsteypur af trjám í íslenskum teríerlögum. *Náttúrufræðingurinn*, 44(2).
- Ævar Petersen og Gaukur Hjartarson, 1993. *Fjölrit Náttúrufræðistofnunar*. Vetrarfuglatalningar árgangur 1989. Náttúrufræðistofnun Íslands.

Viðauki I

Nr. 264

31. janúar 2011

AUGLÝSING

um fólkvang í Óslandi, Sveitarfélaginu Hornafirði.

1. gr.

Um friðlýsinguna.

Umhverfisráðherra hefur ákveðið að tillögu bæjarráðs Sveitarfélagsins Hornafjarðar og að fengnu áliti Umhverfisstofnunar og Náttúrufræðistofnunar Íslands að endurnýja friðlýsingu vesturhluta Óslands sem fólkvang, skv. 55. gr. laga um náttúruvernd, nr. 44/1999.

Útivistargildi svæðisins er hátt en þar eru m.a. auðugar leirur með miklu fuglalífi. Í jarðmyndunum þar eru för eftir trjáboli. Svæðið er vel aðgengilegt og ákjósanlegt til útikennslu.

2. gr.

Markmið friðlýsingarinnar.

Markmið með friðlýsingu vesturhluta Óslands er að tryggja svæði til útivistar og útikennslu í náttúrufræðum í Sveitarfélaginu Hornafirði. Einnig er markmiðið að tryggja verndun sérstakra jarðmyndana og fjölbreytts fuglalífs.

3. gr.

Mörk fólkvangsins.

Mörk fólkvangsins eru að austan bein lína sem dregin er þvert ofan við Útsýnishól í 70 metra fjarlægð frá rótum og samsíða austurhlíð hans í sjó fram í báðar áttir. Að sunnan og norðan strandlengjan, fjörur og leirur niður með Óslandinu að tangaodda. Að vestan ystu mörk Óslandstanga er gengur í sjó fram, þ.e. í straumál er liggur úr Hornafirði til Öss. Mörkin afmarkast af eftirfarandi hnitapunktum (ISN93) og eru þau sýnd á uppdrætti í fylgiskjali 1.

Punktur	X-hnit	Y-hnit	Punktur	X-hnit	Y-hnit
1	683765,1716	421675,4589	2	683857,4836	421416,9370
3	683937,4157	421354,5586	4	684011,2020	421375,1167
5	684169,5716	421222,7998	6	684080,9525	421201,6273
7	683916,3820	420983,0993			

4. gr.

Umsjón með fólkvanginum.

Umsjón og rekstur fólkvangsins skal vera í höndum umhverfisnefndar Sveitarfélagsins Hornafjarðar, samkvæmt samningi Umhverfisstofnunar og Sveitarfélagsins Hornafjarðar sem umhverfisráðherra staðfestir. Umhverfisstofnun skal sjá um gerð verndaráætlunar fyrir fólkvanginn í samráði við Sveitarfélagið Hornafjörð, sbr. d-lið 6. gr. laga um náttúruvernd, nr. 44/1999.

5. gr.

Umferð um fólkvanginn.

Almenningi er heimil för um fólkvanginn, enda sé gætt góðrar umgengni. Óheimilt er að hafa hunda í fólkvanginum án fylgdar og tryggrar stjórnar.

Umferð vélknúinna farartækja utan vega er óheimil innan marka friðlýsta svæðisins.

6. gr.

Verndun gróðurs, dýralífs og jarðmyndana.

Óheimilt er að spilla gróðri og trufla dýralíf á svæðinu. Óheimilt er að hrófla við eða skemma á annan hátt jarðmyndanir í fólkvanginum.

Nr. 264

31. janúar 2011

7. gr.

Landnotkun og mannvirkjagerð.

Allar framkvæmdir innan fólkvangsins eru háðar leyfi Sveitarfélagsins Hornafjarðar og Umhverfisstofnunar, sbr. 38. gr. laga um náttúruvernd, nr. 44/1999. Framkvæmdir skulu vera í samræmi við samþykkt skipulag og verndaráætlun, en svæðið skal skipulagt til almennrar útivistar.

Gert er ráð fyrir hefðbundnu viðhaldi í tengslum við uppsátur báta, vegi og göngustíga. Óheimilt er að beita búpeningi innan fólkvangsins.

8. gr.

Veiði og notkun skotvopna.

Öll meðferð skotvopna er bönnuð í fólkvanginum. Að fenginni undanþágu ráðherra í samræmi við 7. gr. laga nr. 64/1994 um vernd, friðun og veiðar á villtum fuglum og villtum spendýrum, getur umsjónarnefnd fólkvangsins veitt heimild til að veiða dýr sem valda tjóni í fólkvanginum ef sérstök ástæða þykir, en ætíð í samræmi við lög nr. 64/1994 og verndaráætlun.

9. gr.

Undanþágur.

Umhverfisráðherra getur, að fenginni umsögn Umhverfisstofnunar, Náttúrufræðistofnunar Íslands og umhverfisnefndar Sveitarfélagsins Hornafjarðar, veitt heimild til að vikið verði frá reglum þessum í sérstökum tilfellum gangi það ekki gegn markmiðum friðlýsingarinnar.

10. gr.

Refsiákvæði.

Brot gegn friðlýsingu þessari varðar sektum eða fangelsi allt að tveimur árum, sbr. 75. og 76. gr. laga um náttúruvernd, nr. 44/1999.

11. gr.

Gildistaka.

Friðlýsingin öðlast þegar gildi. Á sama tíma fellur úr gildi eldri auglýsing um stofnun fólkvangs í Óslandi, nr. 427/1982.

Umhverfisráðuneytinu, 31. janúar 2011.

Svandís Svavarsdóttir.

Magnús Jóhannesson.

Viðauki II

Hnitaskrá ÍSNET 93:

	X	Y
1	683765,1716	421375,4589
2	683857,4836	421416,937
3	683937,4157	421354,5568
4	684011,202	421375,1167
5	684169,5716	421222,7998
6	684080,9525	421201,6273
7	683916,382	420983,0993

Flatarmál: 16,9 ha (0,169 km²)
Mælikvarði: 1:4000

© Loftmyndir ehf. Kartvörpun: Lambert Keiluvörpun
UST-251010. Kortagerð JÖGJ. Hnattstaða: ISN93

Ósland - Fólkvangur

Friðlýsingarmörk Hnitpunktar

UMHVERFISSTOFNUN

Viðauki III

Samráðsaðilar

Við gerð stjórnunar- og verndaráætlunar var haft samráð við landeigendur, sérfræðinga og stofnanir eftir því sem tilefni var til.

Eftirtaldar stofnanir og félagsamtök fengu einnig sent bréf vegna vinnu við stjórnunar- og verndaráætlunina:

- ~ Umhverfis- og auðlindaráðuneyti
- ~ Náttúrufræðistofnun Íslands
- ~ Minjastofnun Íslands
- ~ Skipulagsstofnun
- ~ Samgöngustofa
- ~ Landgræðslan
- ~ Vegagerðin
- ~ Ferðamálastofa
- ~ Náttúruverndarsamtök Íslands
- ~ Umhverfissamtök Austur-Skaftafellssýslu
- ~ Landvernd
- ~ Fuglavernd
- ~ Náttúrustofa Suðausturlands
- ~ Samtök ferðaþjónustunnar (SAF)
- ~ Ferðafélag Íslands
- ~ Fuglaathugunarstöð Suðausturlands
- ~ Sveitarfélagið Hornafjörður
- ~ Eigandi bátaskýlis
- ~ Ríki Vatnajökuls ehf

F.h. Umhverfisstofnunar

dagsetning og ár

Xxx, forstjóri

xxx, sérfræðingur

Staðfesting umhverfis- og auðlindaráðherra
